

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Adami Contzen E Societate Iesv, SS. Theol. Doct.
Commentaria In Qvatvor Sancta Iesv Christi Evangelia**

Contzen, Adam

Coloniæ Agrippinæ, M.DC.XXVI

Quæstio 1. An sola fides sufficit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82999](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82999)

malitiarum intelligendum, quia posuit & in optimum de-
cursum esse subest autem. Dicimus denique malitiam nunc si-
gnificari non quia ad naturam redigatur, reatoris quasi malis,
sed quia ad potestatem quasi iudicis, secundum quam enun-
ciatur. Ego sum qui condico mala, ecce ego mitto in vos mala non
pacis, sed ultionis, quorum satis diluimus insaniam ve-
stram. Sicut autem licet mala dicantur, non
reprehenduntur in iudice, nec hoc non in suo malum iudicem
ostendunt: ita & malitia hac erit intelligenda nunc, quia ex il-
la mala iudicari deputata cum ipsa competat iudici. Nam
& apud Græcos interdum malitia pro vexationibus, & la-
sionibus non pro malignitatibus ponuntur, sicut & in isto arti-
culo.

Eadem obicit Adimantus, contra quem extat li-
ber S. Augusti. Ita ergo Deus malum facit, quod non ipsi Deo
malum est, sed eis in quos in dicitur. Itaque ipse quantum ad se
perit, bonum facit, quia omne iustum bonum est, & iustum est
illa vindicta: & ideo non est contrarium quod Adimantus ob-
icit dixisse Dominum: Arbor bona fructus bonos facit, mala
arbor malos fructus facit. Quamvis enim malum sit gehenna

dampnatio, iustitia tamen Deo bona est. & ipse fructus est ex ar-
boris boni. Ille autem malus peccatorum, quorum elicitur, at
filiam in dicitur & revelationis iustitiam Dei, quo reddet
vnicuique secundum opera sua. Quamquam ista duo arboris
manifestissime in similitudine dicitur hominum posita sunt:
id est, iusti & iusti: quia nisi quisque voluntatem mutaverit,
bonum operari non potest. Quod in nostra potestate esse posi-
tum alio loco docet, ubi ait: aut facite arborem bonam, & fru-
ctum eius bonum; aut facite arborem malam, & fructum e-
ius malum. Illi enim hoc dicit, qui putabant se bona loqui pos-
se, cum essent mali, hoc est, bonos fructus facere cum essent ar-
bores mala. Sic enim & subiungit: Hypocrita quomodo po-
tестis bonum loqui, cum mali sitis? Mala ergo arbor fructus bo-
nos facere non potest, sed ex mala fieri bona potest, ut bonos
fructus ferat. Iustus enim aliquando tenet, inquit apostolus,
quod male lux in Domino. Tanquam si diceret, iustus ali-
quando arboris mala, & ideo non poterat tunc nisi malos fru-
ctus facere: nunc autem lux in Domino, id est, etiam facti es-
se arbores bone, date fructus bonos: quod sequitur dicens: sic-
ut filii lucis ambulate. Fructus enim hominis est in omni in-
stinctu & veritate, probantes quid sit beneplacitum Domino.

Nam in isto Evangelij capitulo si non studio malevolentie su-
geret Adimantus, posset advertere quomodo dicitur Deus ma-
lum facere. Ibi enim ait Dominus, quod etiam iste commemora-
vit. Omnis arbor que non facit fructus bonos excidetur &
in ignem mittetur. Hæc sunt mala que Deus facit, id est, pec-
catoribus penam, quod in ignem mittet arboris, quia in malitia
perseverantes fieri bone noluerunt, cum hoc ipsis arboribus ma-
lum sit. Deus autem, ut sepe dixi, non dat fructus malos, quia
iustitie fructus est vindicta peccati.
Locus ille diligenter notandus est, quia eodem
& refutantur Calvinistæ, qui liberam arbitrii
negant. Qui quamvis non natura, ut Marcion
tamen Dei decreto, & necessitate miserabili faciunt
eos immutabiles, ut nunquam non possint pec-
care.

QVÆSTIO IV.

An iustis operibus iusti tantum decla-
rentur?

Ad hinc conficiunt Calviniani, bonis o-
peribus non iustificari hominem, sed iustum
declarari, arbor enim prius est bona, deinde fructus.
Respondet doctissimus Maldonatus, si iustis operibus
non efficiuntur iusti, sed declarantur, quia arbor bona
non fit ex fructu bono bona, sed bona esse cognoscitur
ergo in iustis operibus non efficiuntur iusti, quia
arbor mala non fit ex fructu malo mala, sed mala esse
cognoscitur. Ita efficitur istorum argumentatione A-
damum, qui bona a Deo arbor factus erat, peccare nō

Adami Conzen in Evang. Tom. I.

potuisse, quia non potuit arbor bona malos fructus
facere, et si peccavit non fuisset tamen in iuste agendo
factum iniustum: quia arbor ex malo fructu mala esse
cognosci potest, mala fieri non potest. Ita homines
improvidi foderunt ante faciem nostram fontem, &
inciderunt in eam. Nec intelligunt imperiti quod in
nostris scholis etiam pueri docent, quid inter natura-
les & morales causas inter sit. Naturales enim non ex
bono vel malo effectu bonæ vel malæ fiunt; sed quia
bonæ vel malæ sunt, bonum vel malum effectum ha-
bent. Morales vero non solum, quia bonæ vel malæ
sunt, bene vel male agunt, bonæ vel malæ fiunt. Nec
enim tam cum quia temperantes sumus, vivimus tem-
peranter, & de iustis temperanter vivendo, temperan-
tes efficiuntur. Arbor causa naturalis est, propterea nec
ex bono fructu bona nec ex malo mala fit: sed quia
bona vel mala est, bonum vel malum gignit fructum:
homo moralis, propterea non solum quia bonus vel
malus est, bene vel male agit, sed etiam quia bene vel
male agit, bonus vel malus fit. Neque requirendum est
ut omnibus in rebus arboris similitudo homini conue-
niat, sed in ea tantum, quæ de agere debet, & arborem ex
fructu & hominem ex moribus iudicari.

Cuius responsum non confutere conatus cōfirmat Adam &
Tollanus. Peccasse Adamum non quatenus arbor bona, & sic-
bor bona ut a Domino conditus erat, sed quia libero arbitrio ad malum peccando
declinavit. Quod si verum est nos pariter dicemus, ar-
bores malos fructus ferre, non quatenus bonæ sed
quia a libero arbitrio ad malum declinant. At verò si A-
dam de claudendo ex iusto factus est iniustus; cur non
& Calvinistæ dem contingat? Hoc Maldonato satis:
Adam velut arborem liberam, peccando seu malos
fructus ferendo, ex bona factam esse malam. Cetera
quæ adiungit calumnia sunt. Interea non diversa est
Augustini responsio. Voluntatem cum mala est, non
bene agere, nec cum bona male, male enim agendo
mutatur in malam, & bene agendo seu penitendo in
bonam. Quod si hæc in Adamum conveniebant, cur
non hodie quoque in alios homines? Arbor bona e-
rat Adam, & melior quidem omnibus, quibus mun-
dus erat confusus, at male agendo deterior factus est
omnibus. Sic Calvinistæ liberum arbitrium tollentibus
respondemus, si enim malum est, inquit, non potest
velle bona, si bonum, non potest velle malum. Sic inquam re-
spondemus. Si liberum arbitrium Adam erat bonum,
seu arbor bona, non potuit velle malum. Si malum,
seu arbor mala, non potuit bonum: at voluit bo-
num, cum Deo obtemperaret, voluit malum defi-
ciens a bono. Itaque hoc ipso quo oppugnant liberum
arbitrium, asserere coguntur. Se enim convertit de
bono in malum, volendo malum, rediit in bonum
volendo bonum, non suis tamen viribus, sed eius ad-
iutorio, qui de malo facit bonum.

VERSUS 21.

Non omnis qui dicit mihi Domine,
Domine, intrabit in regnum cæ-
lorum, sed qui facit voluntatem
Patris mei qui in cælis est, ipse in-
trabit in regnum cælorum.

QVÆSTIO I.

An sola fides sufficiat?

S. I. Mirum est post trisulcum hoc fulmen adhuc
multos cre-
dentes re-
gnare cælorum. Venerunt & dicunt Domine, Domine, & quod dicunt, cre-
dunt; nec tamen intrant in regnum cælorum. Quia
non

non faciunt voluntatem Patris qui in cœlis est, nec voluntatem Christi, quæ eadem vult, quæ Patris. *Voluntas autem Patris est, ut per bona opera vocationem certam faciamus, mandata eius custodiamus.* Verè Basil. moral. Regul. 8. cap. 1. talem condemnatum docet. *Quod licet quis videatur Dominum confiteri, & eius sermones audire; istamen si eius mandatis non pareat, condemnatus est, licet ex aliquo consilio Dei occulto permixta sit, ut aliquo ornatus sit dono spirituali.*

Possunt illa verba duobus modis intelligi, primo ne illos veros Prophetas putemus; qui nomen Dei præferunt, veniunt enim in nomine suo. Verum alter sensus clarior est & à Christo propositus, qui in verba Dei intelligunt, docent, credunt, inuocant Dominum, nec tamen eius voluntatem faciunt, non intrabunt in regnum cœlorum. Opus est enim, ut verum Dei seruum esse se operibus demonstret. Vt enim ipse ingressus est in mundum ut faceret, non suam, sed Patris voluntatem, ita & ministros tales querit, qui Dei voluntatem exequantur. Nam nec regibus satis est, si titulos suos à ducibus suis, subditisque audiant, obsequium exigunt. Violenter itaque securitatem, fiduciamque Calvinianam excutit, qui soli fidei indormientes, de operibus nullo modo certos esse se posse existimant. Pulcherrimè eorum ingenium describit, & refutat Bullingerus eorum Prophetas, hisce verbis.

» [Hinc enascitur studium ingens & ardens omnis
» iustitiæ & pietatis. Porro nimia confidentia, quæ & i-
» pfa veræ fidei vitium siue morbus est, audax est, ac fe-
» rox, iurgatur cum Deo ac lacessit Deum. Hic, inquit,
» promissit mihi vitam, ergo cogitur mihi dare vitam, e-
» mergit hinc rursus nimis licentiosa securitas, ut con-
» fidentes isti dicant, Quid mihi opus est lege? quid ob-
» servatione mandatorum Dei? qui credit saluatur.
» Tandem vero nascitur hinc Dei & mandatorum eius
» insignis contemptus, studium voluptatis ac Epicu-
» reismus quidam: quo hodie multi implicati suam sa-
» lutem prædestinationi ac fidei nescio cui committunt,
» ipsi interea strenuè ludunt, scortantur, belligantur,
» compotant, & per omnis generis scelera grassantur.
» Huiusmodi homines non sunt fideles, sed secure con-
» fidentes. Centurio noster fidelis est, ergo & humilis,
» modestus ac Deum timens, veræque pietatis studio-
» sus. Quæ præterea de fide hic dicenda erant, ad finem
» huius hystoriæ adiciemus, ac alibi quoque attingemus.
» Hæc hæc de vera fide, quæ indubitata est persuasio
» de Deo, eius potentia, bonitate & verbo, per occa-
» sionem de fide Centurionis.]

VERSUS 12.

Multi dicent mihi in illa die, Domine, Domine, nonne in nomine tuo prophetauimus, & in nomine tuo demonia eiecimus, & in nomine tuo virtutes multas fecimus?

QUESTIO I.

An miracula faciant improbi & heretici?

*Miracula
malorum
non conciliant
eos
Deo.*

§. 1. **V**Enditant se illi triplici nomine prophetasse, eiecisse demones, virtutes multas fecisse, idque non vanè, non more veneficorum, sed in nomine Christi, at ille, cum docuisset, non solius fidei, & confessionis, sed bonorum operum esse regnum cœlorum: (non enim verborum officia regnum cœlorum obtinent, ut pulchrè Hilarius) nunc quoque re-

pallit eos, qui magno tumore mira opera iactabant: Prophetasse se de futuris, demonibus dominatos, multas diuini virtutes fecisse: nec eos tamen no-uit Dominus, quia operarii sunt iniquitatis.

§. 2. Hæretici aliquando signa faciunt, non virtute edentis sed credentis. Videatur Athanasius q. 110. ad Antiochum. *Quomodo etiam quidam heretici edunt signa? Responso. Nescit hoc nobis mirum: audimus enim Dominum dicentem: Multi in illo die diduri sunt: Domine, Domine, nome in nomine tuo demonia eiecimus & virtutes multas edidimus? ait illi, Amen dico vobis, nunquam noui vos: discedite à me qui operamini iniquitatem. Sape enim non virtute miracula edentis quæ sanationem efficiat, miracula sunt: sed fide ad eum aduentis hominis. Scriptum est enim: si des tu a de seruaui. Oportet & hoc notari, quod multi præce credentes, multos labores obtulerint Deo per exercitationem, & mercedem pro eis à Deo acceperint in hoc seculo sanationum & prophetiarum, ut in futuro seculo audiant, accepisti bona vestra, & labores vestros, nunc non amplius vobis dabitur.*

§. 3. Hoc certo constat, ad fidem errori faciendam nunquam ab infidelibus edi signa, nec à nostris quidè sectariis nisi rarissimè tentata. Imo verò eo vsque peruenientum est, ut omnia signa iam suspecta faciant. Hoc fidem impium Bullingerus præstitit, qui dum ex Hieronymo doctrinam de miraculis recenseret, tandem adiungit, Deum idcirco signa permittere, ut audiant Antichristum. *Quæ in hunc locum annotauit Hieronymus, eiusmodi sunt ut præstet quemlibet nouisse. Sunt autem duo præcipua, alterum, non dixit, inquit, qui operati estis iniquitatem, ne videretur tollere poenitentiam, sed operamini: hoc est, qui hinc vsque in præsentem horam cum iudicii tempus aduenit, licet non habeatis facultatem peccandi, tamen adhuc habetis affectum. Alterum prophetare & virtutes facere, inquit, & demonia eiecere, interdum non eius meriti est qui operatur, sed vel inuocatione nominis Christi hoc agit, vel ob condemnationem eorum qui inuocant, & virtutem eorum qui vident, & audiunt conceditur, ut licet homines desiciant signa facientes, tamen Deum honorent, ad cuius inuocationem sunt tanta miracula. Nam & Saul & Balaam & Caiphas prophetauerunt, nescientes quid dicerent: & Pharaon & Nabuchodonosor somnia futura cognoscunt: & in actibus Apostolorum filij Scævæ videbantur eiecere demonia, sed & Iudas Apostolus eum animo proditoris multa signa inter ceteros Apostolos fecisse narratur. Id quod ideo nostris appendere volui, quod videam anxie à quibusdam queri. An malis impij possint patrare miracula, an possint prophetare in nomine Domini? Nam ex Hieronymi verbis & Scripturarum exemplis pie de promptis liquet palam concessum esse id facultatis malis hominibus: Denique additum est in quem finem, & quo consilio concedatur à Domino. Addit Dominus in Euangelio aliam quoque causam, videlicet qui renuerunt audire Christum, audiant Antichristum, & seducantur, sicut Paulus dixit 2. Thessal. 2. cap. errore & impostura efficaci pro eo quod plus dilexerunt tenebras quam lucem. Expositionem verborum Apostolicorum suo loco referuo. Hic satis est monere, de improbitate Calvinistarum, qui Deum ex professo signorum efficien-
tiam dare blasphemant, ut homines credant Antichristo.*

QUESTIO II.

An hinc doceatur concupiscentiam esse bonam?

§. 1. Pelagiani hinc etiam concludunt, concupiscentiam non esse malam; quia nuptiæ sunt arbor bona, inde non nasci malum fructum, hoc est hominem peccatorem. Quibus hunc in modum S. Aug. respondet: *De nuptiis & concupiscentia ad Valerium Comite.* Quid est ergo quod ait. Ex fructibus suis arbor cognoscitur, quæ hoc in Euangelio